

ი იყოს. ეს მართოლი იქნებოდა მაშინ,
1) რომ მართლაც ყველა მიწები მემა-
ულების იყოს, 2) რომ აქაური მემა-
ულე აზნაურები დიდათ განირჩეოდენ
ლეხობიდან, და 3) რომ ქვის დამუშა-

ତୁ ଶ୍ରୀପଦ ପିଲାଳ ପିଠାଳ ମାନ ଦ୍ୱାରା କଥାଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ଏହାର ଅଧିକାରୀ ପାଇଁ ପରିଚୟ କରିବାକୁ ପାଇଁ ଏହାର ପରିଚୟ କରିବାକୁ ପାଇଁ ଏହାର ପରିଚୟ କରିବାକୁ ପାଇଁ ଏହାର ପରିଚୟ କରିବାକୁ ପାଇଁ ଏହାର ପରିଚୟ କରିବାକୁ ପାଇଁ

ଦେବ, କଳମଙ୍ଗଳ ପକ୍ଷିଶବ୍ଦିରେ କାତାନ୍ତିରିଂକ ପ୍ରାଣଜ୍ଵାଳ
ଶୀଘ୍ରରେ ଦେବ ସିମମିଲାଂ ପ୍ରାମଣ୍ଯାଙ୍କାରାତ ପ୍ରାଣର ଶୀଘ୍ର
ଶୀଘ୍ରରେ, ଅନ୍ତରେ ମହାବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପ୍ରକଟି ପ୍ରାଣର ଅନ୍ତରେ
କାତାନ୍ତିରିଂକ ପ୍ରାଣଜ୍ଵାଳ ପ୍ରାମଣ୍ଯାଙ୍କାରାତ ପ୍ରାଣର ଶୀଘ୍ରରେ
ଶୀଘ୍ରରେ ଦେବ ପକ୍ଷିଶବ୍ଦିରେ କାତାନ୍ତିରିଂକ ପ୍ରାଣଜ୍ଵାଳ ପ୍ରାମଣ୍ଯାଙ୍କାରାତ

ՏԵ.-ՏՅ. ՑԱԾԽԵԼՈ.

ბორჩალოს გაზრა. ბორჩალოს მახრის
თათარ-გლეხობის, როგორც ჩვენში, არ
აქვთ საკუთარი სახნავ-სათესი მიწა. ისი-
ნი დასახლებული არიან ბევ-აღალარე-
ბის (თავადების) მიწებზე. სახნავ-სათესი
მიწები იჯარით აღებული აქვთ მემამუ-
ლეებიდან, მაგრამ საყურადღებო უფრო
ის არის, რომ აქაური ბევ-აღალარები
იღებენ იჯარით მემამულეებიდან აღე-
ლებს, როგორც საბალახოს, ისე სახნავ-
სათესს და შემდეგ გლეხებს აძლევენ. ამ-
გვარათ ორკეც ტყავს აძრობენ ისედაც
გატყაულ გლებს. აქაური თათარი გლეხ-
კაცობა ფრიად ჩამორჩენილია, ყოველ-
გვარ სწავლა-განთლების მოკლებულია.
ამის მიზეზი კი, რასაკვირველია, ბატონ-
ყმური წესებია, რომლებსაც ჯერ მტკიცე
ნიადიგი აქვს აქ. მემამულეების მიწებზე
მარტო პურსა და ქერს სოესავენ და
ისიც, მოსახლის უდიდესი ნაწილი მემა-
მულეს მიაქვს?! მოვიყვანოთ მაგალითი:
ერთი ბეგის აღილზე ცხოვრობს ასი
კომლი თათარი გლეხი, რომლებსაც მი-
წური სახლ-კარისა და ორიოდე საქონ-
ლის მეტი საკუთრება არაფერი გააჩნი-
ათ. ბეგი არის ერთი კომლი, რომელიც
დედამიწას დაპატრონებია და ასი კომ-
ლის ნაშრომს ისაკუთრებს.

յամձո՞ւ պարզ պահանջութեաց), ու նամքովուն
շխճառու», հոգուրը քեցուրի օտ, ու յ
շլուրուրու և Շյցնցիու; յաս գամե-
ոցիուն դրու աղջուռունուց յլութենքու
յեցուրուն մոնաթուունուն, Մյուսարեցիու
ուրցու ելույասուց յունդա. թաց. ցանցուու
904—5—6 թ.թ. յլուրու եարուն քար-
տոն կարուան յայանս յայն ելու եարչյան
արցից ոտես-եսու ույթնեն պայտեցիւ,
ան ուզուն սաելունու ոյս. ույ պայլաւու-
ու յե ասցա, հա ոյնա, սաւ թագուց պայ-
տ սոմքուուրի? համ թանտիւ ոցու? յայուլ-
յուրունծամ. հատ զբու յլուցը մայումու-
րուն ան թայու յաս ցանցուամ, ան
յցարցիու յարցմա ելույասմա, սամութեց-
ուն յայցիու թեմուցը յան քյանամ? հատ
հ օյցես գլուս ում ցլուքես սոմնունուն եացո-
յուլու, հոմելուու 3—4 թլուն
յան ուղուրատ ան մանցու մանցու պայտե-
ցա? ու գլուքսու ուց ույ ույ սամութե-
ուն թույլուն. յայուլուրունուն ցմու,
ունասցեցիւ. յելու պայլու նատուու
յուցաց ամ ցարմունաս և ամ սից-
ու ցանատլուրասապ յթայցիուն. ամուն մաց-
ուուրու յայց թըցու մացունեցուու.

სარდაფებში მომენტები მთელ ღვევებს სარ-
დაფების დახმუდ მოშამელ და აურდე-
სულ ჭარბი არაებენ დღეს; დამეს-კი ტა-
ლასან და ნესტიან თახეში. ზოგჯერ რაკი
ცოტათ მაინც თავს დახხმევენ სარდაფებს
და გარედ გმილები ან სამიერონოში მი-
დიან და ქვითობენ. სამკითხველო არ არსე-
ობდა, ტალასან თახებში მოსკელდათ,
წარმოდგენები იშვიათა და არც უშევებენ სა-
ხეინები სპეციალურებზე და ძალურებურათ
მიმკითხვის მიღიან. ამ ახლა ხანებში მუ-
შებმა სამკითხველოს გასსნა მოინდოქს და
მიმართეს თხოვნით პატიუ წ. კ. განეოფა-
ლებას, რომ სამკითხველოს შესახებ მოელა-
რაკნათ და დატორით ერთი თახი სკოლის
მქნობაში. გამგეობის კრებამდის მოხდა მუ-
შათა კრება, რომელზედაც დაესწრო 50 მუშა
(ეველას არ ჰქონდა შეტებილი) კრებაშ
ერთხმათ საჭიროთ სცნო სამკითხველოს კა-
ვება. სენებულ გამგეობის კრებაზე დაეთმო
სამკითხველოს თახი მუშათა საერთო
კრებაზე დაწესებულ იქნა 50 პ. საწევრო
კავალესასად 6 თვეში. ამორჩებულ იქნა 5 კა-
ვისაგან შემდგარი ახალი კომისია. ამ კომი-
სიას დაევალა საწევრო გადასახადების შეკრება,
სამკითხველოს გამართა, მუნიციპალურების

ცხოველებიდან. არც ჩეგნი შეშის სწერდების პრინციპით ჩამორჩენ სხვა ხაზეინების. დადგა თუ არა ასაფი წელი, შეიკირდება შეშის სწერის პატრიციელი, რომ გამოკერძობათ შეშით გაჭრობის დაცემის მიზზები, ბევრი ილაპარაკებს და ბოლოს გვიღებულერი, როგორც მიღებულია, მუშებს დამრავლებს (იქნებ ისიც მუშებს ბრალია, რომ ცივი ზამთარი არ არის), იმიტომ არ იყიდება შეშა, რომ ძებრათ გიჭდებათ, დავუკალთ მუშებს სამუშაო ქირა აა შეშაც მეტი გაიგდებათ. სთვეს და გასასწავლებ კადეც, მხოლოდ ერთი ხაზეინობაზე არ დაეთანხმა და : რე დაესწრო მათ კებბაზე. რაც მიიწვიეს ჩან განაცხადა; შე მუშებს გერაფერს დავუკალებ, ვინაიდან მათი ირა განხილები არის და თუ შეშა არ იყიდება, ეს ამინდის ბრალიათ. შე არ მიხდა დამშეცდებული მუშები კადეც ავადებულობა, და ამტომ შე არც კრებაზე დავესწრებათ. კრებაზე კი გამოიტანეს შექმნები გარე წევერიდება: 1) დაეკალის შეშებს გაგრძ შეშაზე ერთი მ. დასისხრისი, (გაგრძნები 3 ნახ. საუნი), 2) დაეკალის დასაწერი საჟენზე ერთი ბაზი (წინათ აწყობებენ ათხ აბაზათ) ამით ენდათ აინაზღაურონ ამ წლის დანაკლისი.

ერილი რედაქციის მიმართ

თუმც აქა იქ, დიდ სოფლებში, შეხვდე-
ბით ერთ კლასიან სასწავლებელს, საღაც
თათრულ-რუსულით ასწავლიან, მაგრამ
სიმართლე რომ ვსთქვათ, წვალება უფ-
როა ასეთ სასწავლებელში სწავლა: მოს-
წავლე იქ ვერაფერს იძენს და ისევ ისე
გაუნათლებელი რჩება. ოქვენ იქ შეხ-
ვდებით ნემცების ახალშენებს. იქ სულ
სხვა სურათი წარმოგიდგებათ თვალწინ.
შშვენიერი ბინები, რიგზე ჩამწკრივებული
სახლები, ფართო წმინდა ქუჩები, ნამ-
დვილ ეგროპიულ გემოზეა ყველაფერი.

მანებ დაპარაკო აქ შეტა, თუ რა დიდ სარგებ-
ლობას მოუტანს მუშებს სამათხველო.
სავაკირაო სკოლაშ ამ ბაზოდ ღრმის ძალიან
მოიზიდა საჭხო და თუ კარგვა იქნება ღუვ-
რებული საქმე, სწავლის მსურველთა რაცხვი
ერთი რჩათ იმატების. ეს მეტაურე გვირაა რაც
სკოლის მასწავლებლები ბენდოვან სერათებს
ჩნებენ და საჭხო ბევრი ესწრება. კარგი
იქნება რომ მასწავლებლებმა მეომეან პრი-
კრამა და წაუკითხოს ხალხს რეზურატები
სხვა და სხვა საგნებზე.

ჰატცემულთ რედაქტორი! გაზ. «ვაკავკა-
ვია»-ს №-ზი გაზ. „ეჯენედქლინი ინიციატივის მინახაზვამა ცნობა დაბეჭდა, სადაც ჩამოთვ-
ლილია იმ თანამშრომელთ გვარები, რომელ-
ნიც პოლიტიკურ დებულობები გაზ. „ეჯენედქ-
ლინი ინიციატივის“-ს რედაქტორიდან, რომელთა
შორის ჩემი გვარი არის მოსენგებული. უძრ-
ჩილესათვის გთხოვთ ნება მომცი თქვენი გაზეთის
საზეალბით განვიხილოთ ზემოევი: მე, როგორც
გაზ. «ვაკავკავია»-ს მუდმივ ხორინიორს, გაზ.
„ეჯენედქლინი ინიციატივის“-ს აფიციალურმა
გამომცემელმა გ. მინახაზვამ წინადაღება მომცა

როდესაც გლეხი ნემეცი ზაფხულში, სიცეს პაპანაქებაში, თავის მშვენივრათ გაშენებულ ბაღში მუშაობს და სიხა-რულით შეუსრებს მის გამოლებულ ნაყოფს, ამ დროს, მის გვერდში მცხო-ვრები, თათრის გლეხ-კაცობას თა-ვისი სოფელი მიუტოვებია და თა-ვის ბარგი ბარხანით მთიან აღგი-ლებისათვის შეუფარებია თავი, რომ სი-ცემ არ შეაწუხოს. ის თავის დათე-სილ პურსაც იღარ მკის, ამისათვისაც მუშებს ქირაობს (ქართველებსა და რუ-სებს). ყველა ამის მიზეზები გამოწვეუ-ლია ციებ-ცხელებისაგან, რაც მართლა საგრძნობელათ ფეხს იკიდებს მათში. ასე-თია ყოვლის მხრით დაბეჭივებულ თათ-გლეხის ცხოვრება და მის ასეთ დაბე-ჭივების მთავარ მიზეზათ რელიგიოზური ფანატიზმიც უნდა ჩაითვალოს, რომელსაც ის მარტო არის შემძლოა.

ეკული გ. კ. 17 დანგარის მთხდა კრება
დგიოჭობრივ წ.-კო. გამავრცელებელ საზო.

დ. სახისეული (ითარებათ თარო). ეკულ-
ქეთ ძალიან ცედი მოსავალი იყო; სიმინდა
მეტად გაძლიერდა. კოდი (2 ნახ. ფუთა) ეხ-
ლავე სამი შანქთა, ღვინოზრაც მოვიდა, ისიც
კაბაბრუნებდა და წახდა. უკავა ამას ზედ და-
ურთო ათასგვარი ავათმელებობა, უკავიონვება
და ხერგება, რაც მესას აჯღებს აჭარ მცხოვ-
რებთ. აქ იყო ერთი ექიმი, გ. სავარელიძე,
რომელიც სინდისაერად ემსახურებოდა ხალხს,
მაგრამ ჩვენდა სამწერეანოდ ის გადაივინეს
და მის მაგიერ ახალი ქვიმი დიგვინაშეს.
მაგრამ ექიმს ჭერ თავასაჩინო არაური-
ცხაჭეოებია გარდა იმას, რომ ცდილობს
მეტი ფული აიღოს.

ასეთ საუკეთესო გაწიონვების დროს ადგი-
ლობრივ გარტ-ნარდისტებმა პლეიბის დაარსე-
ბა მოინდომეს, შინ კი ცოდნებით სიმში-
ლით ეხცებათ. ადგილობრივი მცხოვრებია
ეს რამდენიმე წელია გროვ ეკავების აშენებენ
და ჭარ იმისი ფულია გროვ გასტრომიგბათ

თვით წევრები ფხიზედი უკადდებით ეპე-
რობდენ ამანაკბის მოქმედებას.

კარგა სანა, რაც ქვემო სურების მცხოვ-
რებულებში შეაძლენილია აღირეს წ. პ. ბ.
საზოგადოების წინაშე ბიბლიოთეკის ნებარ-
თვის აღებას შესახე, მაგრამ, საუბედუროთ
ჯერ არაუგრი ისმის. საწევრო ფულები 200
მანეთამდე შეგვე არის შეგროვილი.

განმე.

მუმათა მორის

ფოთ. ხე-ტყის ქარხნების მომუშავე
მუშათა ცხოვრებიდან. აქაურ ხე-ტყის
ქარხნებში მომუშავე შესები მთლათ ჩამორ-
ჩენ ცხოვრებას. ფოთში სულ ექვსი ხე-ტყის
ქარხნა, ამათში მომუშავე მუშათა რიცხვი
60—70-მდე აღწევს. ამათში სულ სუთიც
კა აც გამოირევა ისეთი, რომელიც თვალ-

„ეჯენეტერა თელემობათ აგრეთვე გაა. «ეჯენეტერა თელემობა ინიციატივის შედეგენაც, რაზე-დაც მე, როგორც პროფესიონალურმა განვითის მომუშავე, სურვილი განვარდე. მით უმეტეს, რომა შეპირდა ჰინორარს იიღებო. რაც შეე-ხება იმ დავიდარაბას, რომელიც ეხლა გაა. „ეჯენეტერა თელემობა ატყდა გაცარედე, რომ არაფერი მ არ ვიცოდი და ეხლაც კიცი მხოლოდ ის, რაც განვთებში დაი-ბეჭდა.

ალექსანდრე სალარიშვილი

5 თეერვალი.

რედაქტორ-გამომქ.: მ. არველაძე

მაცარებლები მიმოსვლა

15 ოქტომბრი 1909 წ.

საათები აღნიშნულია თოლილისის როჩხე.

თვემდისძინ კებდის

გარემონტ: საფოსტო № 4, 11 ს. 40 წ. საღ.,
სამგზავრო № 6, 8 ს. 11 წ., დილით
სამგზავრო № 12, 10 ს. 11 წ. საღ.,
ზერეული მე-V კლასის ვაგონებით №

ଓঁ শার্ণো শৰ্ণো

ჭიათურა. მიმღინარე სამოსწავლო
წლის დასაწყისს ერთ ფრიად მნიშვნე-
ლოვან მოვლენას ქონდა ადგილი: ადგი-
ლობრივ საქალიქო სასწავლებელს აუ-
რებელი მთხოვნელი მოაწვა ახლო მახ-
ლო სოფლებიდან, მარა ადგილის უქონ-
ლობის გამო სამი მეოთხედი ისევ უკან გა-
ბრუნდა. სწავლის მსურველთა ასეთი ზრდა
აქ პირველი მოვლენაა და იმდენ უნდა
ვიქონიოთ, რომ მომავალში მათი რიც-
ხვი უფრო მეტათ იმატებს და გაიზრდება.
აქ, ჭიათურის რაიონში, ვრცელ მიღამოებ-
ში, ეხლა იღვიძებს ეს სურვილი, ეხლა
ღა შლის ფრთას ეს სასიამოვნო მოვლე-
ნა არ შეგვიძლია სიამოვნებით არ მიეგებოთ
მას. ვისაც უნახავს ჭიათურა, ვისაც დაუვ-
ლია მისი მიღამოები, უთუოდ გაკვირვებუ-
ლი დარჩებოდა. იქ, საღაც მიღიონო-
ბით ქონებაა, საღაც ამდენივე გასაღე-
ბულა და კოდევ გასაღდება, აი ამ ადგი-
ლებში საშინელი სიღარიბე და სიღატა-
კეა. შვირიანი, ფარაჯა გამურულ ტან-
ზე, — აი როგორ ცხოვრობენ ადგილო-
ბრივი მცხოვრებნი. შეტყვიან, შავი ქვა
უშერესად მემამულებისაა და რა გასაკვი-

როს განიხილეს საკითხი: „მისცენ სამკით-
ველოსათვის დთახი სკოლის შენობაში მუ-
ლებს თუ არა?“ ჩეენდა სასიხარულოდ სეუ-
ბულმა გრებაშ შეიწენარა მუშათ წარმო-
დგენლების თხოვნა და გადასწევიტა დაუ-
მოს მუქებს ერთი თთახი სკოლის შენო-
ბი. დიდი ხანია რაც ქადგავი საჭიროების
რთულ სამკითხეველის, მაგრამ სამწესაროდ
ას არც ადგილობრივია წერა-კოსტების გა-
ურცელებელმა საზოგ. განეთითლებამ შავ-
ია უკადდება და არც სხვა გინძე გამოჩნდა
თბილ ეთავისუფლად ეს საქმე. სკოლას მხრივ
სიდიოდა თრი გაზითა; ერთი რესული
„ზაკავკაზიე“) და ერთიც ქართული („დო-
ბა“). სხვა უკრაშ-გაზეთების ჭავინებაც
რჩად იყო. ამაში რასაკვირველია დამაშვერ-
ავმჯდომარე და წევრები საზოგადოებისა,
ორმეულიც ნაკლებ უკადდებას ქცეველნ
აღხის ამ მოთხოვნილებას. აქვე უნდა მო-
ასესწორო, რომ მასწავლებლები ამ მხრივ
ართლები არიან. მათ რომ რისამე გაგეთება
თინდომონ გამგება ამისთვის შესუსტ მის-
ებს ხლოები: „რა თქვენი საქმეა ეს, თქვენ
არტო ბავშვებს უნდა ასწავლიდეთთ“. ასეთი
ენაშენა მისცეს მასწავლებლებს ქართულ
არმოდგენების გამართვის ჭრის და ისიც კი

სახებ კი ხმა მაღლა გაიძახან: „თუ კი ხდე-
ბი დაარსდა, ჩვენ რა გართო“. მაღლობის
დიასია კუნის ელისისე წერეთლისა, რომ-
ლის მეოხებით დაარსდა დ. სახეორეში ფის-
ტა, საავათმეფოთ და ქადა პირველ და-
წევბით სსწავლებული. აქ მხოლოდ ერთ
რეკლამისათვის სამრევლო სკოლა არსებობს, სა-
დაც მცირწავლება რაცხვი დარასამდეა და ერ-
თიც ერთგვასიანი სმინისტრო სკოლაა.
შასწ. მმღროსა ჭინჭალაძე.

ს. სურები (ცხრა). ათ წელზე მეტა,
რაც ს. სურებში არსებობს შემნახველ-გამსესა-
ხებელი ამხანაგობა და ამ ხნის განმავლობაში
ფრიად დიდი დახმირება გაუწია არა მარტო
თავის წევრებს, არამედ ბევრს ახლო-მახლო
მდებარე სოფლებსც: ღღების ამიანაგობის
დარსებისა აღდგათამარივ ჩარჩოა აღვიან-ასე-
ნილობას ფრთა შეკვეცა, მათი ჩარჩელი „აბა-
ზიანი“ სარგებელი არ მაურამდე ჩამოვიდა.
სკენებულმა ამხანაგობამ თავიდანვე მთაწეს-
თანგა აბრეშუმის მესფის და ჩარგის გვერდ-
ას, რაც გამიახატება შექვების და გვირათ
საიმედო ჯაშის თესლის შექვებში და ჩარგის
კედსარელ ფასებში გასაღებაში. ამ გვანასკ-
ნელ ხანებში ამხანაგობამ კიდევ უფრო გაა-

ბაზოდან: საფოსტო № 3, 8 ს. 42 წ. დილ.,
 სამგზავრო № 5, 1 ს. ღამით;
 სამგზავრო № 7, 8 ს. 10 წ. საღამოს;
 შერეული მე-IV კლ. ვაგონებით, 4 ს.
 28 წ. დღი.

თფიათსაში მოდის

ბაზოდან: საფოსტო № 3, 8 ს. 42 წ. დილ.,
 სამგზავრო № 5, 12 ს. 11 წ. ღამით;
 სამგზავრო № 11, 10 ს. 47 წ. დილ.;
 შერეული მე-IV კლ. ვაგონებით № 107
 3 ს. 16 წ. დღით.

ბათუმის: საფოსტო № 4, 10 ს. 40 წ. საღ.
 ღამოს; სამგზავრო № 6, 7 ს. 21 წ.
 დილით; სამგზავრო № 8, 12 ს. 17 წ.
 დღით; შერეული მე-IV კლ. ვაგონებით
 № 106, 1 ს. 53 წ. დილით.

თფიათსაშიდან გადის

მისამართზე: სამგზავრო-საქონლის № 9, 36,
 23 წ. დღით.

თფიათსაში მოდის

მისამართზე: სამგზავრო-საქონლის № 10,
 8 ს. 23 წ. დილით.

კარსის გზაზე

თვითისიდან გადის: საფოსტო № 74/7 ჯულავში, 1 ს. 37 წ. ღამით; სამგზ.-საქონ-
 ლის № 72/79 ერევნში, 4 ს. 20 წ.
 დღით; შერეული მე-IV კლ. ვაგონებით
 № 10 109, ალექსანდროპოლში 5 ს.
 8 წ. დღით.

თვითისი მოდის: საფოსტო № 72/73 ჯულ
 ფიდან 6 ს. 19 წ. დილით; სამგზავრო
 საქონლის № 80/81 ერევნიდან 6 ს.
 44 წ. საღ.; შერეული მე-IV ლვ. ვა-
 გონებით № 110/111 ალექსანდროპო-